

Ольга Євстігнєєва

Лапи, лапки, лапища

Пейзажі на мольберті й на дивані

Чи милувалися ви коли-небудь мальовничим заходом сонця, який розфарбовує небо у найнесподіваніші барви: від фіолетової і темно-синьої до насичено червоної? Я бачила цю неймовірну красу, коли була на відпочинку в Карпатах. От і зараз відчула натхнення, тому взяла акварель і почала малювати. Мені здавалося, що в цей момент у світі існують лише я, небо, гори...

– Гм... і що це ти малюєш? – слова Фелісії повернули мене до реальності. Вона, як завжди невчасно, з'явилася зі своїми насмішками.

– Лише поглянь у вікно, а потім спробуй знову мене висміяти у своїй котячій манері. – відповіла я, знаючи, що навіть Фелісія не зможе протистояти чарам природи.

– Ну до пейзажу за вікном я претензій не маю, а ось до твоєї творчості... – Філя „вкусилася” мене своєю критикою і скочила вже кішкою на столик із фарбами. Не гаючи часу, кицька вмочила лапки у фарби різних кольорів і побігла, лишаючи за собою сліди.

– Ах ти, капоснице! І чому у тебе лапки не вкриті жиром, як у водомірки? Ти б тоді не змогла їх так легко змочити в розведеній акварельній фарбі!

– По-твоєму сліди жиру відмивати від дивану легше, ніж акварельні плями? Але що я чую: ти знаєш про особливості лапок водомірок? Хочеш знати більше? – переді мною знову стояла дівчинка з особливими вогниками в очах. А здавалося, що Фелісія завжди з'являється невчасно.

Літати чи пірнати, ось у чому секрет

– На лапах водомірки є безліч водонепроникних волосинок, вкритих нанощаром¹ жироподібної речовини. Часом, сидячи на вікні, я так шкодую, що не маю такого пристосування, як водомірки. Так хочеться побігати по воді не взимку, коли річка вкрита кригою, а зараз, коли вода в рідкому стані, щоб полякати рибу. А от жуку плавунцю немає кому заздрити – справжнісінький всюдихід: він і літає, як пташка, і бігає, як я, і плаває, як рибка. Його лапки подібні до весел і під водою виконують функцію плавців.

– І я б не відмовилася від таких диво-лапок.

– Дуже різні функції виконують кінцівки птахів. У деякого вони пристосовані до плавання. Наприклад, у качок і гусей шкіра між пальцями на нижніх кінцівках утворює перетинки, і лапи набувають форми ластів. Пінгвін використовує для плавання не лише задні кінцівки – ласти, а й передні – крила. Ними він також гребе, як плавцями. Королівські ж пінгвіни насиджують яйця, тримаючи їх на власних лапах. Погодсья, це також непогане застосування для лап. Кінцівки тварин різняться не лише формою, але й окремими пристосуваннями. Так, лапи хижих птахів озброєні гострими загнутими кігтями. Уздрівши уночі якусь мишку, сова на величезній швидкості хапає її своїми кігтями і не боїться, що лапи підведуть. Лінивці мають на лапах довжелезні кігті, для того, щоб вилазити на стовбури дерев. Чимось подібним користуються електрики, коли проводять ремонтні роботи на електричних стовпах. У багатьох ящірок і жаб, приміром у наших райок, на кінчиках пальців знаходяться присоски, щоб буквально прилипати до листочків рослин.

¹Нанощар має товщину 0,000000001 м.

Спецвзуття

– Довге пір'я на цівці² полярної птахи – білої курочки – дозволяє їй не провалюватись у сніг. Ну зовсім як у вас, людей, лижі чи снігоступи. – з легкою заздрістю продовжила Фелісія.

– Чудове зимове взуття, ще й у ноги не холодно. – зауважила я.

– Чи знаєш ти, що спільного між балериною і слоном? – несподівано запитала Філя.

У відповідь вона дістала лише мій здивований вираз обличчя.

– А спільним є те, – посміхнулася, задоволена інтригою, Фелісія, – що вони обоє користуються пуантами³ – спеціальним взуттям. Слон, щоправда, своє взуття ніколи не знімає.

– Слон – у рожевій пачці (діаметром з невеликий літак), який танцює балет Чайковського. Цирк, химера...

– Нічого химерного. Роль пуантів у слона виконують спеціальні подушечки. До речі, вони є також у верблюда між двома широкими пальцями. Подушечки – це дуже поширене пристосування у різних тварин. І я не виняток! А от чотири коліна є лише у слона. У котів на передніх лапах – лікті, які згинаються назад, а в слона всі лапи згинаються вперед, як у котів задні.

Парно- і непарнокопитні тварини „взуті” у рогові чохла, тобто копита. Таке взуття самооновлюється – по trochu нарастає. Щоправда на твердому покритті доріг людям доводиться зміцнювати копита коней підковами.

– Як добре, що у людей немає копит. Я лише вчора просила маму купити мені нові босоніжки. А так довелося б носити старі копита, чи ще й чого доброго, ходити до коваля. Вистачить і стоматолога.

Рекорди

– А у кого найчутливіші лапки? – спонукаю Фелісію до розповіді.

– Щупальці у восьминога чутливіші за твій язик у 10 разів!

– Постривай, якщо вчені нарекли тварин восьминогами, а їхні кінцівки називають руками, то чи можна взагалі їх вважати лапами?

– Все ж пораджу тобі називати їх щупальцями, тоді точно не помилишся.

– На які ще рекорди здатні лапи?

²Цівка – трубчаста кістка ноги птахів, розміщена між гомілкою (від коліна до стопи) і пальцями. Область цівки у переважної більшості птахів не оперена, а вкрита роговими лусочками.

³Пуанти – тверді носки балетних туфель. Вони захищають стопу танцівниці, додають їй стійкості.

– Рекордсменом з бігу залишається гепард, який розвиває швидкість до 112 км/год. Для порівняння: людина короточасно може розігнатися лише до 35–40 км/год. Все завдяки кігтям гепарда, які ніколи не втягуються і забезпечують добре зчеплення з землею. Але є й інші рекорди. Наприклад, блоха стрибає на відстань у 200 разів довшу за розмір її тіла.

– У кого ж найсильніші лапи?

– Майже у всіх копитних тварин кінцівки – дуже сильні.

Жираф ударом передніх копит може навіть лева вбити. А от кенгуру захищається задніми лапами. Оскільки він пересувається стрибками, то вони у нього дуже сильні – може навіть людину понівечити. Середня швидкість австралійського стрибунка – 50 км/год. І ще один цікавий факт: антилопи під час стрибка зводять копита до купи. В цьому вони чимось схожі на кенгуру.

Найунікальніші кінцівки

– На одних лапах яйця висиджують, за допомогою інших літають... А у кого найунікальніша кінцівка?

– Я мушу визнати, що найунікальнішою кінцівкою володіють люди. Ті маніпуляції, які виконує ваша рука, не під силу ніякій лапі. Чого лише варта гра на музичних інструментах, декоративно-прикладне мистецтво чи просто техніка письма?

І тут чи не вперше відчула гордість за те, що я – людина.

– Але не зазнавайся так. – осмикнула мене Філя. – Будова кінцівок мавп є дуже схожою до будови людської руки. Деякі шимпанзе навіть змогли показати окремі жести з мови глухонімих людей.

– Але до гри на фортепіано їм ще далеко. – зауважила я.

– Знаєш, мені все одно щось не подобається у твоєму малюнку. – пильно розглядала мій „шедевр” на мольберті Філя.

За вікном уже давно зайшло Сонце, і з'явився Місяць.

– Шкода, тепер я не зможу домалювати його до кінця. – спохмурніла я.

– Нічого страшного, я тобі допоможу. –

мовила Фелісія з лукавим виразом обличчя і пустила пензликом у склянці з водою синю павутину акварелі.

Ірина Мороз

Не відмовляйся від своєї мрії

ЧАСТИНА 2

„Це неможливо” – сказав Розум.
 „Це безглуздо” – зауважив Досвід.
 „Це марно” – відрізала Логіка.
 „Спробуй” – прошепотіла Мрія.

Три довгих і напружених роки тривала перша російська навколосвітня подорож кораблів „Нева” і „Надежда” під керівництвом українця Юрія Лисянського і німця Івана Крузенштерна. Неодноразово кораблі губили один одного серед океану. Восени 1805 року „Нева” покинула береги Північної Америки і взяла курс на Азію. Свідомо капітан Лисянський вибирав таку дорогу, якою не плавав ще жоден мореплавець. Він надіявся в неосяжних просторах Тихого океану віднайти невідому землю. Всій команді було віддано наказ пильно слідкувати за горизонтом.

Пройшло вже півтора місяці як „Нева” покинула Ситкинську затоку, однак пейзаж неба і хвиль не змінювався день за днем, тиждень за тижнем. Команда вже пройшла тропік Рака. Стояла немилосердна спека, а як тільки сонце заходило за горизонт, насувалася непроглядна темін тропічної ночі.

15 жовтня 1805 року о десятій годині вечора корабель відчув сильний поштовх. „Нева” зупинилася і почала повільно нахилитися вбік. Лисянський одразу здогадався – мілина! Вся команда була викликана нагору, щоб негайно спустити вітрила, бо вітер міг перевернути корабель. „Нева” злегка випрямилася, але залишилася нерухомою – вона міцно засіла на мілині.

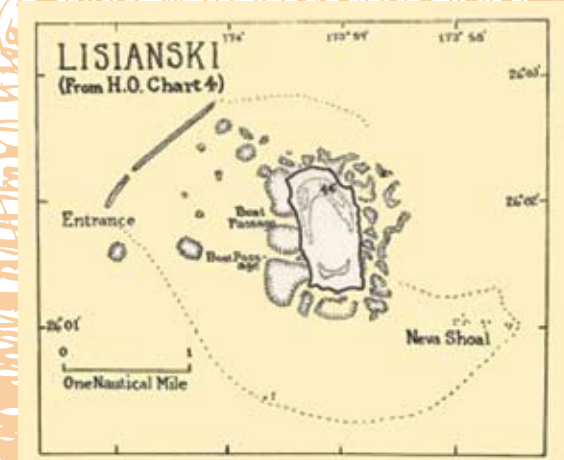
Вигляд острова Лисянського з повітря

Попереду, за темною пеленою ночі, чувся глухий зловісний шум. Як досвідчений моряк, Лисянський одразу здогадався – це шипіли і гуркотили хвилі, набігаючи на берег.

За наказом Лисянського всі важкі предмети, попередньо причеплені до поплавків, скинули за борт у воду. Та й це не допомогло – „Нева” не рухалася. Становище було вкрай небезпечним: при різкому пориві вітру корабель міг перевернутися. Тоді на воду спустили всі гребні судна, прив'язали їх до корми „Неви”, веслюючи зі всіх сил, намагалися стягнути її з мілини. Так пройшла ніч.

Тільки зі сходом сонця визволений корабель знову загойдався на хвилях. І тоді на відстані милі¹ моряки побачили низький плоский берег, не позначений на жодній карті.

Однак ніхто не встиг роздивитися нововідкриту землю – налетів шквал і знову кинув „Неву” на мілину. Втомлені нічною роботою, матроси знову сіли за весла. Однак цього разу їм було набагато важче – тропічне сонце палило нещадно. І тільки надвечір корабель звільнили з полону прибережних пісків, а на безпечну відстань від страшної мілини його вдалося відтягнути лише на світанку. Весь наступний день моряки виловлювали скинуті у

Острів Лисянського на старовинній карті

¹ 1 миля = 1,609344 км.

Кораловий сад на Невській міліні займає 979 км² і налічує 24 види коралів

трі пищали у них під ногами. Птахи, як і тюлені, теж не реагували на моряків. Вони ніколи не бачили людей, тому без остраху сідали їм на плечі і голови. Ніщо не заважало ловити їх голими руками.

Безжалісно палило сонце, від якого ніде було сховатися, незважаючи на це, Лисянський вирішив обійти острів навколо, щоб нанести на карту обриси його берегів, а заодно пошукати і прісну воду. Однак довга й одноманітна прогулянка не принесла

воду предмети. Лише 18 жовтня Лисянський зміг зайнятися дослідженням невідомого острова.

Пристати до острова на човні теж виявилось нелегко: вздовж берега нуртували буруні². Висока і неймовірно густа трава – найперше, з чим зустрілась група першовідкривачів на чолі з Лисянським. Жодного дерева чи кущика не було видно на цьому плоскому острові довжиною близько двох кілометрів. Однак він виявився надзвичайно густо заселеним. На берегах його лежали товсті тюлені, які не звертали на моряків жодної уваги. Прибережна смуга кишіла гігантськими морськими черепахами і косяками тропічних риб. Над островом і в траві була безмежна кількість птахів. Ходити по траві виявилось дуже важко, оскільки на кожному кроці були пташині гнізда, люди наступали на них і давили пташенят, ко-

Мешканці острова Лисянського

радості – моряки не знайшли жодного джерела.

Капітан корабля запропонував назвати острів на честь корабля – Невським. Однак офіцери і матроси вирішили по-іншому: „Юрію Федоровичу, на знак поваги до ваших заслуг, на знак любові і вдячності вам, нашому начальнику і другу, команда просить назвати острів вашим іменем”. І Лисянського оточила команда, радісно повторюючи: „Острів Лисянського!” Потім він скаже про своїх підлеглих: „Вони нагородили мене найвищою нагородою, про яку я міг мріяти”.

Острів і коралова мілина, названа Невською, були нанесені на карту. Ввіткнувши в землю шест, моряки закопали на острові пляшку з листом про дату його відкриття та іменем командира „Неви”.

Так син українського священника з Ніжина відкрив невідомий раніше острів на гавайській території. У 2006 році острів Лисянського було оголошено національним пташиним заповідником США.

Юний друже, над сріблястими просторами твого життя тільки сходить сонце. Черпай у нього сили і здійсни свої мрії. Вони збуваються, тільки цього треба дуже захотіти.